

2011-12-22

Dnr 43-2011:2170

Gävle kommun

gavle.kommun@gavle.se

Rektorn vid Borgarskolan

katarina.akersten@gavle.se

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn av Borgarskolan
i Gävle kommun

Tillsyn av Borgarskolan

Helhetsbedömning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Gävle kommun under hösten 2011-våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Borgarskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 23 november 2011 och den 25 november 2011.

Borgarskolan bedriver en verksamhet som i flera avseenden uppfyller de krav som författningarna ställer. Rektorn tillsammans med de tre biträdande rektorerna utgör skolans ledningsgrupp och arbetar för att skapa gemensamma strategier och rutiner. Skolans ledning och personal har ett tydligt fokus på att eleverna ska klara sin utbildning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Borgarskolans rektor och de biträdande rektorerna behöver ta ett större ansvar för att driva skolans systematiska kvalitetsarbete. Idag utvärderar och analyserar skolans rektor endast i begränsad omfattning skolans kunskapsresultat, som till exempel de stora skillnaderna mellan olika elevgrupper, program, kurser, nationella prov och lärare. För att strategier och rutiner ska få ett likvärdigt genomslag i hela skolan behöver rektorn och de biträdande rektorerna dessutom förbättra uppföljning, utvärdering och analys av resultaten i alla delar av verksamheten. Detta gäller exempelvis, förutom kunskapsresultaten, även elevernas möjlighet till inflytande, åtgärdsprogrammets funktionalitet och i hur hög grad värdegrundsfrågor genomsyrar verksamheten.

I samtal med skolledning och personal framkommer att elevernas frånvaro och en bristande motivation bland eleverna på vissa program utgör Borgarskolans viktigaste förklaring till de brister som finns i elevernas måluppfyllelse. I dagsläget sker ingen systematisk uppföljning och utvärdering av den undervisning som bedrivs på skolan, även om skolan har ett starkt engagemang för elever på individnivå. Rektorn har därmed inget underlag för att bedöma om de stödbehov som uppstår bland eleverna kan vara kopplade till brister i skolans verksamhet. Eftersom skolan har en vision att alla elever ska klara sin utbildning blir sådana analyser viktiga verktyg för att öka elevernas måluppfyllelse.

Vid tillsynen framträder en bild av att det råder en god stämning och bra relationer mellan elever och lärare vid Borgarskolan. Eleverna beskriver lärarna

som kunniga och engagerade. Verksamheten präglas i sin helhet av en trygg atmosfär och skolan gör också insatser för att förebygga och åtgärda kränkande behandling. Det är emellertid inte klarlagt att de insatser som görs baserar sig på en kartläggning av skolans verkliga behov. Det framkommer även betydande skillnader mellan programarbetslagen när det gäller förebyggande av kränkande behandling samt hur stort utrymme värdegrundsfrågor får i det dagliga arbetet. Skolans plan mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudman och rektor måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Flera av dessa områden sammanfaller med bristområden som Skolverket uppmärksammade vid senaste tillsyn på skolan år 2005. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Borgarskolan i Gävle kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken *Skäl för beslut*.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gävle kommun att senast den **22 mars 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Lärarna ger inte alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- Se till att lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling (1 kap. 4 § andra stycket, 3 kap. 3 § 2010 års skollag, Lgy11 2.1 Kunskaper / Lpf 94 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, 2.1 Kunskaper).

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hålls informerade i frågor som rör dem (1 kap. 10 §, 4 kap. 9 § första stycket 2010 års skollag, Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande / Lpf 94 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).
- Se till att det vid skolenheten finns ett eller flera forum för samråd med eleverna, vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas (4 kap. 13 § första stycket 2010 års skollag)

Trygghet och studiero

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Se till att det vid skolan genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 och 10 §§ skollagen).
- Se till att skolan har rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen (6 kap. 10 § första stycket skollagen).
- Se till att det finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp (6 kap. 8 § skollagen).

Särskilt stöd

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. Rektorn ser inte till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de skall tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Se till att skolan ger studiehjälp på modersmålet till elever som har behov av det (9 kap 9 § 2010 års gymnasieförordning / 8 kap. 5 § 1992 års gymnasieförordning).
- Rektorn ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § 2010 års skollag).
- Se till att åtgärdsprogrammet följs upp och insatserna utvärderas löpande (3 kap. 9 § första stycket 2010 års skollag).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Rektorn brister i ansvar som pedagogisk ledare och verkar inte för att utbildningen utvecklas. Rektorn tar inte ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten och omsätter inte heller resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Rektorn ser till att lärarna får kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen (Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar / Lpf 94 2.6 Rektors ansvar).
- Rektorn ser till att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (4 kap. 4 § första stycket 2010 års skollag, Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar / Lpf 94 2.6 Rektors ansvar).
- Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen (4 kap. 6 och 7 §§ 2010 års skollag).

Erbjudande av utbildning; antagning, innehåll och omfattning

Alla elever erbjuds inte utbildning och resurser i enlighet med författningarna.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning; antagning, innehåll och omfattning.

I detta ingår att:

- Se till att det för eleverna finns elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser (2 kap. 25 § 2010 års skollag).

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Gymnasieutbildningarna uppfyller inte författningarnas krav vad gäller innehåll och omfattning.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med omfattning, innehåll och resurstillgång.

I detta ingår att:

- Se till att skolans lokala kurser är förenliga med utbildningsmålen (1 kap. 5-6 §§, 2 kap. 14-16 §§, 7 kap.4 § 1992 års gymnasieförordning).

Skäl för beslut

Måluppfyllelse

Sammantaget ligger den genomsnittliga betygspoängen på Borgarskolan lägre än både i Gävle kommun och i riket som helhet. Detta gäller för samtliga kategorier av genomsnittliga betygspoäng, till exempel fördelat på kön eller på elever med svensk respektive utländsk bakgrund. Utöver detta förekommer betydande skillnader i måluppfyllelse mellan olika program och i vissa fall även kurser. Skolan ligger dock över både kommun- och riksgenomsnittet vad gäller andelen nybörjarelever som fullföljer sin utbildning inom fyra år.

Nationell statistik visar att skolans genomsnittliga betygspoäng för läsåret 2009/10 var 13,4 poäng, varav kvinnornas var 14,3 och männens 13,0. Betygs-genomsnittet för skolans elever med utländsk bakgrund låg på 12,6 vilket är betydligt lägre än för skolan som helhet. Fördelat på program är det bara samhällsvetenskapsprogrammet där betygs-genomsnittet ökat från 13,7 år 2006 till 14,6 år 2010. På handels- och administrationsprogrammet har betygs-genomsnittet under samma period legat på eller nära 12,6. På mediaprogrammet och fordonsprogrammet har den genomsnittliga betygspoängen sjunkit. Såsom redan nämnts ligger samtliga angivna resultat inte bara under kommungenomsnittet utan också under genomsnittet för riket som helhet.

Av den nationella statistiken framgår att den genomsnittliga betygspoängen för elever med utländsk bakgrund på Borgarskolan under läsåren 2005 – 2010 pendlar mellan 12,5 och 13,4. Samtliga år är betygs-genomsnittet för elever med utländsk bakgrund lägre än den genomsnittliga betygspoängen på skolan. År 2010 är den genomsnittliga betygspoängen för elever med utländsk bakgrund lägre på Borgarskolan (12,9) än i resten av Gävle kommun (14,2) och riket (13,1). Dessa siffror berörs inte i skolans kvalitetsredovisning och har heller inte analyserats.

Enligt nationell statistik för läsåret 2009/10 låg andelen elever i Borgarskolan som fick minst betyget Godkänt i flertalet kärnämneskurser på samtliga program mellan 61 och 100 procent. Lägst låg Idrott och hälsa A på fordonsprogrammet och medieprogrammet, där endast 61 procent respektive 74 procent av eleverna fick godkänt. Värt att notera är att av eleverna på det samhällsvetenskapliga programmet fick mer än 97 procent godkänt i samma kurs. Näst lägst i slutbetyg per ämne låg Svenska B på handels- och administrationspro-

grammet där 11 procent av eleverna fick betyget Icke Godkänt.

Andelen elever med grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier på Borgarskolan läsåret 2009/10 var 87 procent för samtliga program. Skolans resultat på detta område är lägre än motsvarande siffra för Gävle kommun (91 procent) men på samma nivå som för riket som helhet (87 procent). Uppdelat på program framträder en bild av varierande resultat. Andelen behöriga till universitet och högskola på Borgarskolans handels- och administrationsprogram var exempelvis 81 procent år 2010. Detta var en betydande försämring från föregående år, då andelen behöriga till universitets- och högskolestudier var 95 procent. På det samhällsvetenskapliga programmet återfinns också en omvänd variation, där behörigheten till universitets- och högskolestudier förbättrats från 90 till 97 procent under perioden 2008 – 2010.

Lsåret 2009/10 låg andelen elever med fullföljd utbildning inom fyra år för nybörjare på 88 procent för skolan som helhet. Detta är över riksgenomsnittet på 76 procent. Uppdelat på program låg andelen elever med fullföljd utbildning inom fyra år över, eller till och med mycket över, riksgenomsnittet för flertalet program. På Borgarskolans fordonsprogram är exempelvis andelen fullföljd utbildning inom fyra år för nybörjare 87 procent, att jämföra med 75 procent för rikssnittet. Trots de överlag goda siffrorna framträder betydande könsskillnader. Av de manliga eleverna på Borgarskolan fullföljde 15,6 procent inte sin utbildning inom fyra år läsåret 2009/10. Motsvarande siffra för kvinnliga elever det året var endast 7,6 procent.

Skolinspektionens genomgång av skolans betygs katalog för betyg satta våren 2011 ger vid handen att det finns flera kurser på skolan där mellan en fjärdedel och hälften av eleverna inte blev godkända. Ett exempel är Religionskunskap A i årskurs 3 på fordonsprogrammet, där 8 av 16 satta betyg är IG. På medieprogrammets årskurs 2 sattes 8 IG av 14 satta betyg i Idrott och hälsa. På handelsprogrammets kurs i Svenska A gavs 11 stycken IG av 16 satta betyg i årskurs 1. I samtal med skolledningen och den pedagogiska personalen framkommer att skolan i första hand följer elevernas kunskaper på individnivå. Skolledningen genomför ingen systematisk uppföljning av undervisningen i olika ämnen och genomför inte heller någon analys av måluppfyllelsen per kurs.

I skolans kvalitetsredovisning för år 2010 redovisas ett antal av elevernas kun-

skapsresultat, exempelvis måluppfyllelse för de nationella programmen samt betygsfördelning per program och kön. Vissa resultat analyseras kortfattat men alltför många, i synnerhet negativa eller försämrade resultat, analyseras inte alls. Av kvalitetsredovisningen framgår till exempel att betygsfördelningen på det samhällsvetenskapliga programmet var 66 procent VG eller MVG för avgångseleverna år 2010. Motsvarande siffra för fordonsprogrammet var 37 procent. Siffran för fordonsprogrammet var dessutom en försämring från år 2009, då betygsfördelningen för avgångseleverna var 44 procent VG eller MVG.

Skolan gör inga systematiska analyser på skolnivå av resultat på de nationella proven jämfört med betygsutfall.

Skolinspektionen bedömer att Borgarskolan genomför ett gott arbete med att erbjuda eleverna individuell uppföljning och särskilt stöd. Borgarskolan behöver dock ytterligare fördjupa arbetet med att förbättra elevernas resultat. Detta så att samtliga elever, oavsett program, ges förutsättningar att få godkänt i samtliga ämnen.

Resultat av värdegrundsarbetet

Av intervjuer med elever, personal och skolläring framgår att det råder ett gott arbetsklimat i skolan. Skolan genomför en elevenkät varje år med elever i årskurserna 1 och 3. Enkäten visar att en hög andel av eleverna vårterminen 2011 upplever sig som trygga på skolan. Enkätsvaren pekar också på att en majoritet av eleverna upplever att de blir bra bemötta av lärare och andra elever på skolan. Samtidigt visar enkäten att ungefär 30 procent av eleverna i båda de tillfrågade årskurserna bara delvis eller inte alls upplever att de har arbetsro på lektionerna. Utöver detta uppger 26 procent av eleverna i årskurs 1 och 22 procent av eleverna i årskurs 3 att lärarna bara delvis eller inte alls behandlar killar och tjejer lika.

Vid samtal med elever, personal och skolläring på skolan framkommer att samtliga grupper är osäkra på om enkäten ger rättvisande svar. Vid faktagranskning uppger rektorn att skolan läsåret 2011/12 påbörjat ett arbete med att utveckla enkätverktyget för att säkerställa att underlaget blir ett tillförlitligt verktyg för skolutveckling.

Lärarna i de olika programarbetslagen arbetar i varierande grad med värdegrundsfrågor men det är inte klarlagt att de insatser som görs alltid har koppling till skolans och elevernas verkliga behov. Skolinspektionen bedömer att skolan ytterligare behöver förstärka sitt systematiska värdegrundsarbete för att kartlägga och förebygga eventuella kränkningar.

Föreläggande:**Bedömningsområde: Undervisning och lärande****Bedömning:**

Lärarna ger inte alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering:

Av skollagen och läroplanen framgår att lärarna ska ge alla elever den ledning och stimulans de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att kunna utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar.

Vid samtal med elever och lärare på Borgarskolan framkommer att undervisningen inte i tillräcklig utsträckning fokuserar på att leda och stimulera elever att nå längre i sin kunskapsutveckling. På vissa program uppger lärarna att deras tid i första hand går åt till att ge stöd till de elever som har svårt att nå eller riskerar att inte nå kunskapskraven. Utmaningar till elever som vill nå längre ges i förekommande fall utanför lektionstid. Vid intervjuer och samtal med elever framkommer att eleverna kan få extrauppgifter om de ber om det, om de blir klara snabbt eller tycker att något är lätt. På vissa program uppger dock eleverna att de kan få arbeta med samma område eller uppgifter i flera dagar trots att de redan kan det.

Av tillsynen framkommer att lärarna inte ger alla elever den ledning och stimulans de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att kunna utvecklas så långt som möjligt. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs vidta åtgärder för att rätta till bristen.

Författning:

1 kap. 4 § andra stycket, 3 kap. 3 § 2010 års skollag, Lgy11 2.1 Kunskaper / Lpf 94 1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna, 2.1 Kunskaper

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande**Bedömning:**

Eleverna ges inte ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering:

Enligt skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen. Enligt läroplanen ska läraren tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

På Borgarskolan finns flera forum för samråd med elever, exempelvis elevråd och klassråd. Elevernas upplevelser av klassråd och elevråd varierar dock ibland efter programtillhörighet. På vissa program uppger eleverna exempelvis att elevråd är "möten i onödan". På andra program uppger eleverna att klassen deltar aktivt både i klass- och elevråd. Flertalet elever som inspektörerna möter beskriver att det som behandlas i klassrådet sällan har med undervisningens innehåll att göra, utan mer handlar om trivselfrågor i skolan. Skolledning och lärare uppger att det på vissa program är svårt att få elever att engagera sig i elevrådet. Läsåret 2010/11 bjöd därför rektorn in SACOs elevförbund till skolan för att hålla utbildning i syfte att motivera eleverna gällande deras möjligheter till påverkan.

Våren 2011 genomförde Skolinspektionen en enkät riktad till bland annat pedagogisk personal på gymnasieskolorna i Gävle kommun. I Skolinspektionens enkät svarar 36 procent av Borgarskolans pedagogiska personal "stämmer ganska bra" på påståendet att elevdemokratien i skolan mest har fokus på praktiska frågor av mindre betydelse. Mer än 20 procent av personalen svarar "vet ej". Enligt skolledningen kan det förekomma variationer i det formella elevinflytandet, då vissa program är mer noggranna med att hålla möten än andra.

När det gäller elevernas möjlighet till inflytande över själva undervisningen framkommer i samtal och intervjuer med elever att denna möjlighet varierar mellan ämnen och program. Även variationer mellan lärare framkommer. Elever på vissa program tycker att möjligheten till inflytande är både givande och omfattande. På andra program menar elever att de i vissa ämnen eller kurser aldrig ges möjlighet att påverka, eller att det inte känns viktigt. Skolans egen enkät från föregående läsår visar att 39 procent av eleverna i årskurs 1 och 26 procent av eleverna i årskurs 3 anser att de inte alls eller bara delvis varit delaktiga i planeringen av undervisningen.

Enligt skolledningen ska eleverna vara med i planeringen av undervisningen. Skolledningen diskuterar elevinflytande både med enskilda lärare och med

arbetslagen, men är medvetna om att graden av elevinflytande kan se olika ut beroende på ämne eller program. Att inspirera eleverna att ta eget ansvar för möjligheten att påverka ser skolläningen som ett utvecklingsområde för skolan. Även lärarrepresentanter från flera program vittnar om att frågan diskuteras regelbundet bland lärarna. I lärarintervjuer framkommer dock skillnader mellan lärare i vilken utsträckning de ger eleverna möjlighet till inflytande över undervisningen. Skillnader framkommer också om hur de tänker kring elevernas lämplighet eller motivation till inflytande. Skolinspektionen vill understryka att detta område även i Skolverkets utbildningsinspektion år 2005 bedömdes kunna förbättras.

Av tillsynen framgår att det finns brister i elevernas inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs vidta åtgärder för att rätta till bristerna.

Författning:

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 § första stycket och 13 § första stycket 2010 års skollag, Lgy 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande / Lpf 94 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Bedömningsområde: Trygghet och studiero**Bedömning:**

Vid skolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering:

Av skollagen framgår att varje verksamhet ska bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

I samtal och intervjuer med elever och lärare framkommer att det finns skillnader i hur mycket värdegrundsfrågor genomsyrar undervisningen och det dagliga arbetet på skolans olika program. På vissa program uppger elever och lärare att värdegrundsfrågor sällan berörs i undervisningen. På andra program uppger både lärare och elever att de löpande berör frågor om exempelvis rasism eller jämställdhet under lektionerna.

På de program där värdegrundsfrågor mer sällan införlivas i undervisningen uppger lärarna att värdegrundsarbetet i första hand bedrivs på skolgemensamma temadagar eller på lektionerna i Livskunskap. Några lärare ifrågasatte

möjligheten till djupare samtal med eleverna på lektionerna i Livskunskap, bland annat därför att den tilldelade tiden är så kort.

Skolinspektionen vill i detta sammanhang hänvisa till Skolverkets rapport nr. 353 från år 2011, Utvärdering av metoder mot mobbning. Denna forskningsrapport belyser risken med att förlägga värdegrundsarbetet till för detta ändamål särskilt avsatta tider. Enligt rapporten kan lärare många gånger uppleva det som svårt att genomföra de svåra samtal som föreskrivs. Rapporten drar slutsatsen att effekten av sådana lektioner ibland kan bli motsatsen till det som avses.

Vid intervjuer med skolledning och skolans pedagogiska personal framkommer vidare att det inte finns ett systematiskt tillvägagångssätt på skolnivå för att sprida idéer och information om möjliga verktyg för värdegrundsarbetet mellan skolans olika program. Lärarrepresentanter för samtliga program och skolledningen uppger exempelvis att de incidenter som kommer till personalens kännedom oftast handlar om kränkningar på nätet eller via sms. För att förebygga detta har ett av skolans program inom ramen för en kurs bjudit in en dramapedagog för att samtala med eleverna kring kränkningar på nätet. Vid intervjuer framkommer att detta initiativ var okänt för flera program på skolan och inte har utvärderats av skolledningen.

Av skollagen framgår att en plan mot kränkande behandling ska upprättas. Planen ska innehålla de åtgärder som, utifrån en kartläggning av den specifika skolans behov, behövs för att förebygga och motverka kränkande behandling. Planen ska även innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som ska genomföras under det kommande året. I efterföljande års plan ska skolan redogöra för hur de planerade åtgärderna genomfördes. Skolan ska även ha rutiner för hur rektor respektive huvudman får kännedom om när elever anser att de blivit utsatta för kränkande behandling.

Borgarskolan har en plan mot kränkande behandling för innevarande läsår. I denna står att läsa hur en kartläggning av skolans behov ska göras, men det går inte att utläsa vilka utvecklingsområden som har identifierats eller vilka konkreta åtgärder skolan tänker genomföra under läsåret. Vid tillsynsbesöket framkommer exempelvis att värdegrundstemat för läsåret 2011/12 är "främlingsfientlighet". Skolledningen och skolans personal förtydligar dock att detta beror på att skolan har ett "rullande schema" med värdegrundsteman. Temat "främlingsfientlighet" står på tur och har ingen direkt koppling till något behov som skolan har identifierat.

Sedan två år tillbaka får alla elever i årkurs 1 på Borgarskolan en egen bärbar dator. I samtliga intervjuer med skolans personal framkommer att elevernas tillgång till en bärbar dator nu är en värdegrundsutmaning för skolan. De incidenter som kommer till personalens kännedom handlar exempelvis oftast om kränkningar på nätet. Skolans likabehandlingsplan berör dock inte detta specifika behov på skolan. Planen saknar också en redogörelse för hur förutvarande års åtgärder har genomförts.

I samtal och intervjuer uppger elever på vissa program att de inte känner till likabehandlingsplanen. På andra program uppger elever att de känner till planen och att de diskuterat den på klassråd och elevråd. I skolans egen elevenkät från vårterminen 2011 uppger 35 procent av eleverna i årskurs 1 och 28 procent av eleverna i årskurs 3 att de inte alls känner till skolans likabehandlingsplan. Både skolledning och lärare är medvetna om att likabehandlingsplanen har olika genomslag på skolan. Därför har rektorn under höstterminen 2011 tagit fram en kortare version av likabehandlingsplanen, kallad "Policy mot kränkande behandling" för spridning bland eleverna på skolan.

Av skollagen framgår att skolan ska ha rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn. Av tillsynen framgår att personal som får kännedom om att en elev utsatts för kränkande behandling i första hand anmäler detta till skolans biträdande rektorer. Borgarskolans rektor och biträdande rektorer framhåller i intervjuer att skolledningen både vid sina regelbundna möten och mer informellt säkerställer att rektorn får kännedom om eventuella kränkningar på skolan. Skolinspektionen bedömer att bristen i detta fall är ringa och avstår från ingripande.

Det finns ännu inga rutiner för hur signaler om kränkande behandling på Borgarskolan ska rapporteras till huvudmannen. Enligt rektorn ska sådana rutiner tas fram inom kort.

Av tillsynen framgår att det finns brister i skolans arbete för att motverka kränkande behandling. Det finns också brister i skolans plan mot kränkande behandling. Skolinspektionen vill i detta sammanhang påpeka att Skolverket vid den förra tillsynen av skolan år 2005 uppmärksammade liknande brister vad gäller likabehandlingsplanen och skillnader i värdegrundsarbetet mellan skolans olika program. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs vidta åtgärder för att rätta till bristerna.

Författning:

6 kap. 6, 7,8 och §§ skollagen, Lgr 11 2.1 Övergripande mål och riktlinjer, Normer och värden / Lpo 94 2.1 Mål och riktlinjer, Normer och värden

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. Rektorn ser inte till att beslut fattas om åtgärdsprogram och att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de skall tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering:

Enligt gymnasieförordningarna ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

På Borgarskolan uppger både lärare och skolledning att det finns elever som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål dari, men som inte får det.

Av skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Därefter ska rektorn fatta beslut om ett åtgärdsprogram ska eller inte ska utarbetas. Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följa upp och utvärderas.

Personalen på Borgarskolan följer en tydlig arbetsgång när det gäller arbetet med stöd till elever. Skolan har nyligen omorganiserat arbetet inom detta område och flertalet intervjuade ser positivt på denna förändring. I och med omorganisationen är beslut om utredning av särskilt stöd och beslut om utarbetande av åtgärdsprogram delegerat till de biträdande rektorerna.

Skolinspektionens intryck är att både skolledningen och lärarna arbetar aktivt med att stötta elever på olika sätt. Det framgår dock av intervjuerna med lärare att det på vissa program finns en osäkerhet om när och hur åtgärdsprogram ska skrivas. Det framkommer även osäkerhet avseende skillnaden mellan åtgärder för särskilt stöd och individanpassning av undervisningen. Enligt skolledningen fanns det brister i de mallar för åtgärdsprogram som skolan tidigare använde sig av. Från och med läsåret 2011/12 används därför uppdaterade mallar som tydligare följer författningarnas krav. Vid samtal och intervjuer med sko-

lans personal och skollledning framkommer dock att innehållet i åtgärdsprogrammen fortsatt är ett utvecklingsområde för skolan.

I flera av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av har beskrivningen av åtgärder mer karaktär av individanpassning av undervisningen, exempelvis "ha möjlighet att jobba hemma och få uppgifter" eller "eleven arbetar aktivt med uppgifterna i skolan." Vidare framgår inte tydligt av åtgärdsprogrammen vilka elevens behov är och vilka nationella mål som eleven inte uppnår. Det framgår i flera fall inte heller hur utvärderingen ska göras.

I samtal med skolleningen och skolans pedagogiska personal framkommer att skolan sällan eller aldrig utvärderar utformningen av undervisningen mot bakgrund av elevernas stödbehov. Detta bekräftas av vissa åtgärdsprogram, där det till exempel i beskrivningen av elevens behov anges att eleven "inte kan tillgodogöra sig matematikundervisningen i helklass, och på grund av detta har eleven inte gått på den."

Av tillsynen framgår att särskilt stöd inte ges i den omfattning som eleverna behöver och har rätt till. Det finns också brister i skolans arbete med åtgärdsprogrammen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs vidta åtgärder för att rätta till bristerna.

Författning:

3 kap. 8–9 §§ skollagen, 9 kap 9 § 2010 års gymnasieförordning / 8 kap. 5 § 1992 års gymnasieförordning

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning:**

Rektorn brister i ansvar som pedagogisk ledare och verkar inte för att utbildningen utvecklas. Rektorn tar inte ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten och omsätter inte heller resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Motivering:

Av skollagen framgår att rektorn har ett ansvar för att lärarna får en kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Rektorn och de biträdande rektorerna på Borgarskolan uppger att det dagliga pedagogiska arbetet är delegerat till skolans biträdande rektorer, men att Borgarskolans rektor har det övergripande ansvaret. Skolans biträdande rektorer

uppges att de i varierande grad är ute i verksamheten och pedagogiska frågor diskuteras på skolledningens möten. Skolledningen ger också utrymme för pedagogiska diskussioner på bland annat personalkonferenser, lärardagar och studiedagar.

I samtal med skolans pedagogiska personal framträder en varierad bild. På vissa program uppges lärarna att de får pedagogiskt stöd av den biträdande rektorn i sitt dagliga arbete, bland annat genom verksamhetsbesök. Detta stöd ligger i sin tur till grund för en utveckling av den pedagogiska verksamheten på det programmet. På andra program uppges både skolledningen och den pedagogiska personalen att det i första hand är arbetslagen som leder det pedagogiska arbetet.

Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen på Borgarskolan ger stöd till den splittrade bilden av det pedagogiska ledarskapet. På frågan om rektorn håller sig väl förtrogen med det dagliga arbetet på skolan svarar mer än en fjärdedel av den pedagogiska personalen att det "stämmer ganska dåligt". Drygt 17 procent svarar att de inte vet. På frågan om uppföljningen av lärares arbete leder till förändringar i arbetssätt och/eller metoder svarar mer än en femtedel av den pedagogiska personalen att det "stämmer ganska dåligt". Drygt 12 procent svarar "vet ej" på samma fråga. Vid faktagranskningen uppges rektorn att hon håller sig informerad om den pedagogiska utvecklingen på skolan, bland annat genom skolkonferens, skolledningsmöten och att läsa arbets- och ämneslagsprotokoll, men att personalen inte alltid är medveten om detta.

Av skollagen framgår att varje skola systematiskt ska följa upp och utveckla utbildningen. Av läroplanerna framgår rektorns ansvar för att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen.

I skolans kvalitetsredovisning för år 2010 redovisas ett antal av elevernas kunskapsresultat, exempelvis måluppfyllelse för de nationella programmen samt betygsfördelning per program och kön. Vissa resultat analyseras kortfattat men alltför många, i synnerhet negativa eller försämrade resultat, analyseras inte alls. Statistik över fördelningen mellan resultaten på nationella prov och kursbetyg sammanställs och analyseras inte på ett systematiskt sätt.

Enligt skolledningen är Borgarskolans vision att alla elever ska klara sin utbildning och att skolan arbetar på många olika sätt för att hjälpa elever som behöver stöd i sin utbildning. I Skolinspektionens genomgång av skolans måluppfyllelse enligt tillgänglig nationell statistik samt skolans egna redovisningar

framkommer dock att det finns betydande skillnader i måluppfyllelse på skolan, inklusive trender med fallande måluppfyllelse. Vid tillsynen framkommer att skolledningen inte i tillräckligt hög grad följer upp och analyserar resultaten över tid, mellan olika program, ämnen, kurser, elevgrupper eller lärare.

I samtal med skolledningen och den pedagogiska personalen framkommer att skolan i första hand följer elevernas kunskaper på individnivå. Skolledningen saknar därmed flera viktiga underlag för ett systematiskt kvalitetsarbete.

Av tillsynen framgår att rektorn inte tar sitt ansvar som pedagogisk ledare. Det finns också brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs vidta åtgärder för att rätta till bristerna.

Författning:

2 kap. 9 § 2010 års skollag, 4 kap. 4, 5, 6 och 7 §§ 2010 års skollag, Lgy11 2.6
Rektorns ansvar / Lpf 94 2.6 Rektors ansvar

Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning; antagning, innehåll och omfattning**Bedömning:**

Alla elever erbjuds inte utbildning och resurser i enlighet med författningarna.

Motivering:

Av skollagen framgår att elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser.

Elevhälsan på Borgarskolan består av kurator, skolsköterska och speciallärare. Skolläkare finns, men psykologisk kompetens saknas i elevhälsan. Enligt skolledningen är skolan hänvisad till de psykologiska resurser som kommunen i första hand avdelat för elevhälsan i grundskolan. Denna psykologiska resurs ger dock inte samtalsstöd till enskilda elever. I samtal med skollledning och personal på skolan framkommer att det finns elever på skolan med behov av att träffa psykolog, men som inte får det.

Av tillsynen framgår att eleverna inte har tillgång till elevhälsa på det sätt som författningarna kräver. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs vidta åtgärder för att rätta till bristerna

Författning:

2 kap. 25 § 2010 års skollag

Bedömningsområde: Omfattning, innehåll och resurstillgång**Bedömning:**

Gymnasieutbildningarna uppfyller inte författningarnas krav vad gäller innehåll och omfattning.

Motivering:

Av 1992 års gymnasieförordning framgår att lokala kurser ska ge kunskaper i ett eller flera ämnen inom ett bestämt kunskapsområde och svara mot sådana behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan

De tre kommunala gymnasieskolorna i Gävle erbjuder ett gemensamt utbud av kurser inom elevernas individuella val, varav ett flertal kurser för eleverna i årskurs 2 och 3 är lokala kurser. I tillsynen framkommer att skolorna erbjuder samtliga elever flera lokala kurser som inte leder fram till att eleverna når målen för utbildningen, exempelvis kursen "Trafikantutbildning(körkortsteori)" (TRTE1502). Regeringsrätten har i en dom från november 2009 slagit fast att körkortsutbildning inte kan anses uppfylla syftet för utbildningen gällande andra utbildningar än de som leder fram till behörighet som yrkesförare. Elever som redan har valt men inte påbörjat kursen ska därför erbjudas ett omval. Eftersom körkortskurser inte alls får anordnas från och med läsåret 2010/11, måste även de elever som har påbörjat kursen men inte avslutat den också erbjudas ett omval. Skolinspektionen vill betona skolans ansvar för att ge eleverna tillräckliga förutsättningar att nå kunskapskraven också i den kurs som ersätter körkortskursen.

Av utredningen framgår att de lokala kurserna som erbjuds eleverna i Borgarskolan inte uppfyller författningarnas krav. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Gävle kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

1 kap. 5-6 §§, 2 kap. 14-16 §§, 7 kap.4 § 1992 års gymnasieförordning

Bakgrund

Beskrivning av Borgarskolan

Borgarskolan har vid tillsynsbesöket 852 elever och är en av Gävle kommuns tre gymnasieskolor. Skolan ligger strax utanför Gävle centrum och bedriver verksamhet i ett flertal byggnader.

Vid skolan ges i årskurs 2 och 3 utbildning på fordonsprogrammet, handel- och administrationsprogrammet, medieprogrammet och samhällsvetenskapliga programmet samt specialutformat program inom handel och samhällsvetenskap med inriktning på idrott (HPid och SPid).

I den nya gymnasieskolan vars utbildningar börjar läsåret 2011/12 ges ekonomiprogrammet, estetiska programmet, samhällsvetenskapsprogrammet, fordons- och transportprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, hotell- och turismprogrammet samt nationell och lokal idrottsutbildning.

Sedan två år tillbaka har Borgarskolan en ny rektor med övergripande ansvar för skolan. Skolan har från och med hösten 2011 tre biträdande rektorer med ansvar fördelat på skolans program. Rektorn har delegerat beslut om upprätthållande av åtgärdsprogram till skolans biträdande rektorer. Borgarskolan tar emot elever från hela Gävle kommun men även från närliggande kommuner.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Lotta Hedén.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Ylva Johnsson
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan

information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).